

Opetus- ja kulttuuriministeriö
perusopetus@minedu.fi
kirjaamo@minedu.fi

Lausuntopyyntö 22.05.2012 OKM 77/040/2011

Lausunto ruotsin kielen opetuksen kehittämisryhmän ehdotuksista ruotsin kielen opetuksen ja oppimisen parantamiseksi eri koulutusasteilla

Toiminnallista ruotsia – lähtökohtia ruotsin opetuksen kehittämiseksi toisena kotimaisena kielenä (OKM 2012:9)

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt KT Kuntatyönantajilta lausuntoa Ruotsin kielen opetuksen kehittämisryhmän raportista ja työryhmän esityksistä. Raportissa työryhmä on tehnyt kolme toimenpide-ehdotusta, jotka ovat koulutusjatkumon periaatteen ja yhdenvertaisen oppimisen turvaaminen (I), opetussuunnitelmien ja – menetelmien kehittäminen (II) sekä maahanmuuttajien ruotsin kielen oppimisen kehittäminen (III).

Yleisenä kommenttina työryhmän esittämiin toimenpide-ehdotuksiin KT Kuntatyönantajat toteaa, että uudistusten toteuttamisessa tulee huomioida kuntatalouden asettamat reunaehdot. Toimenpide-ehdotusten toteuttaminen tulisi olla kustannusvaikutuksiltaan neutraali tai mahdolliset lisäkustannukset tulisi rahoittaa kokonaisuudessaan valtiotalouden budjettikehyksen sisällä.

Ensimmäiseen toimenpide-ehdotukseen (koulutusjatkumon periaate) KT Kuntatyönantajat toteaa, että kuntien mahdollisuudet monipuolisen kieliohjelman tarjoamiseen perusopetuksessa ja laajennetun B1-ruotsin oppimäärään eivät ole yhdenvertaiset. Kieliryhmien syntymiseen (esimerkiksi vapaaehtoinen A2-ruotsin kieli) vaikuttaa paitsi opetuksen tarjoaminen myös oppilaiden tekemät valinnat. Opetusta ei ole mahdollista toteuttaa, jos opetusryhmästä ei tule riittävän suurta. Vuosiluokilla 1-6 opetus toteutetaan pääosin luokanopetuksena. Ruotsin kielen opintojen aloituksen aikaistaminen asettaisi vaatimuksia myös luokanopettajien osaamiselle. Opetussuunnitelman mukaista ruotsin kielen opetusta ei ole mahdollista toteuttaa, jos luokanopettajalla ei ole riittäviä ruotsinkielen opintoja. Ruotsin kielen aineenopettajien käyttäminen nykyistä laajemmin alaluokkien opetustehtävissä on hankalaa erityisesti pienissä ja harvaan astutuissa kunnissa, joissa vuosiluokkien 1-6 ja yläluokkien 7-9 opetus toteutetaan erillisissä kouluissa ja joissa koulujen väliset etäisyydet ovat suuret. Opettajien työaika jouduttaisiin näissä tilanteissa käyttämään matkustamiseen opetuksen sijasta. Opettajien riittävän jatko- ja täydennyskoulutuksen lisäksi opettaja-

lausunto12096tm.docx

koulutuksessa tulisi huomioida luokanopettajien riittävät valmiudet myös kielten opettamiseen. Opettajakoulutuksessa tulisi pyrkiä lisäämään nk. kaksoiskelpoisten luokanopettajien määrää.

Toisen toimenpide-ehdotuksen (opetussuunnitelmien kehittäminen) osalta KT Kuntatyönantajat toteaa, että suunnitellut merkittävät muutokset opetussuunnitelmiin ja opetuksen kehittämiseen aiheuttavat osaltaan myös jatko- ja täydennyskoulutuspaineita. Digitaalisen oppimisympäristön kehittämisessä tulee huomioida mahdollinen kustannusvaikutus, jos koulujen tietoteknistä ympäristöä joudutaan laajalti uudistamaan. Opettajakelpoisuus perustuu nykyisellään yksityiskohtaiseen oppiaineperusteiseen kelpoisuuteen, jossa opetuksen järjestäjällä ei ole juurikaan harkintavaltaa. Perusopetuksen kielikylpyopetuksesta Opetushallituksen antamat määräykset kielen hallinnan osalta ovat yksityiskohtaiset ja edellyttävät niin laajaa ja syvällistä kielen hallintaa, että opettajien rekrytointi näihin tehtäviin on erittäin vaikeaa suomenkielisissä tai kaksikielisissä kunnissa, joissa valtakielinä on suomi. Täydennyskoulutusta kielikylpyopetukseen järjestetään vain Vaasan yliopistossa. Kielikylpyopetusta järjestetäänkin varsin vähän ja sen oleellinen laajentaminen ilman kelpoisuusvaatimusten väljentämistä tai koulutuksen järjestäjän harkintavallan lisäämistä ei ole realististen tavoite. Lisäksi kuten muussakin valinnaisessa opetuksessa, toteutumiseen vaikuttaa tarjonnan lisäksi oppilaiden ja heidän perheidensä valinnat. Koulutuksen järjestäjällä tulee edelleen olla mahdollisuus harkita kielikylpyopetuksen järjestämisen tarkoituksenmukaisuus.

Kolmannen toimenpide-ehdotuksen (maahanmuuttajien ruotsin kielen oppimisen kehittäminen) KT Kuntatyönantajat toteaa, että vaikka Suomen maahanmuuttohistoria on kansainvälisessä vertailussa suhteellisen lyhyt (ks. muistion johtopäätökset s. 57), ovat perusopetuksessa nykyisellään toteutetut maahanmuuttajataustaisten lasten kotouttamista ja kielenhallintaa edistävät toimenpiteet kansainvälisesti vertaillen varsin mittavat. Suomessa tarjotaan perusopetusikäisille lapsille vakiintuneesti suomi/ruotsi toisena kielenä opetusta, valmistavaa opetusta sekä oppilaan oman äidinkielen ja oman uskonnon opetusta. Maahanmuuttajien ruotsin kielen oppimisen kehittämisen toimenpiteet eivät voi perustua lisääntyviin erillisiin opetusjärjestelyihin vaan integraatioon yleisopetuksen yhteyteen.

Yhteenvedona työryhmän esittämiin toimenpide-ehdotuksiin KT Kuntatyönantajat toteaa, että sekä valtion että kuntien opetukseen käytettävien resurssien ollessa rajalliset, tulisi opetuksen kehittämishankkeissa keskittyä niihin, jotka arvioidaan välttämättömiksi ja jotka myös kustannukset huomioiden on mahdollista toteuttaa. Kouluopetuksessa ei ole mahdollista saavuttaa myöhemmin työelämän vaatimukset täyttävää ruotsinkielen taitoa, jos lapsen ja nuoren elinympäristö on suomenkielinen eikä kieltä käytetä käytännössä lainkaan.

Metsäranta / Arko / Korppi

28.8.2012

96/10/2012

Työelämän vaatimukset täyttävä ruotsin kielen hallinta edellyttää opetuselta sitä, että opetusta järjestetään ammattialakohtaisesti käytäntöön kytkeytyen. Lisäksi korkeakoulujen järjestämä kielten opetus tulee olla riittävää ja myös työelämän tarpeet huomioivaa. Käytännön kielitaidon saavuttamisessa olisi hyvä, jos ammatillisessa koulutuksessa olisi mahdollisuuksia esim. kaksikieliseen työharjoitteluun.

KUNNALLINEN TYÖMARKKINALAITOS

Työmarkkinajohtaja

Markku Jalonen

Neuvottelupäällikkö

Vuokko Piekkala